

Høgskulen
på Vestlandet

BACHELOROPPGAVE

Barnehagelærerens møte med kameratkultur og karnevalesk lek.

The preschool teachers meeting with children`s peer culture and carnivalesque play.

Kandidatnummer: 484

Program: BLUBACH 2019/2020

Fakultet for lærerutdanning kultur og idrett.

Institutt for pedagogikk, religion og samfunnsfag

Veileder: Birgitte Ivarhus Sollesnes

Antall ord: 8274

Innleveringsdato: 02.06.2020

Jeg bekrefter at arbeidet er selvstendig utarbeidet, og at referanser/kildehenvisninger til alle kilder som er brukt i arbeidet er oppgitt, jf. *Forskrift om studium og eksamen ved Høgskulen på Vestlandet, § 12-1.*

FORORD.

Denne oppgaven handler om samspillet og fellesskapet i barns kameratkultur. Perspektivet vil være på karnevalesk lek som del av kameratkulturen. Som tittelen sier, tilnærmes disse fenomenene fra barnehagelærerens perspektiv.

Jeg vil benytte anledningen til å takke min veileder Birgitte Ivarhus Sollesnes for gode veiledninger, som har skapt motivasjon.

En stor takk til intervjupersonene for å stille opp på intervju og bidra med helt nødvendig kunnskap for å gjennomføre oppgaven. De har bidratt med spennende perspektiver på temaet.

Til slutt vil jeg også takke kjæreste og andre nære for støtte, hjelp og motivasjon.

SAMMENDRAG

I denne oppgaven undersøker jeg hvordan barnehagelærere forstår og forholder seg til barns karnevalske lek. I kontekst av oppgaven ser jeg på hva som kan kalles karnevalesk lek som del av barnas kameratkultur.

Jeg vektlegger særlig to funn i drøftingen av barnehagelærerens møte med kameratkultur. Det første er den ene intervjupersonens opplevelse av dilemmaet mellom å gi barna frihet til karnevalesk lek og på den andre siden opprettholde en viss grad av kontroll. Det andre funnet, er at intervjupersonene kun fortalte om ekskludering blant barna i andre situasjoner enn karnevalesk lek.

Drøftingen belyser at intervjupersonenes måte å forholde seg til barnas karnevaleske lek kunne se ut til å stå som en parallell til fremstillingen av middelalderens karneval som en motkultur, Deres måte å møte den karnevaleske leken så ut til å være farget av at de som voksne er en del av den kulturen barna gjør motstand mot.

Drøftingen hentyder at disse to fenomenene kan relateres til hverandre. På den ene siden middelalderens karneval hvor folket samlet seg i glede og fellesskap, og på den andre siden barnas karnevaleske lek, hvor de også danner et fellesskap.

ABSTRACT.

In this thesis I examine how preschool teachers understand and relate to two- and three-year olds “carnavalesque play”, in Norwegian called “karnevalesk lek”. Within the context of this thesis I am looking at this concept as a part of the Children’s peer culture.

I especially pay attention to two findings. The first one is that the teacher experiences a dilemma, between giving the children freedom to play in a carnivalesque kind of way, and at the same time paying attention to the need for control of the group. The second finding is that the interviewed persons do not include the social phenomenon of Exclusion in their descriptions of what is happening in these kinds of play. They rather describe such phenomena in other activities.

The discussion highlights how the Children’s carnivalesque play can show a parallel to the medieval Carnival as a counterculture. The interviewed persons way to meet the Carnavalesque play seemed to be influenced by the fact that they, as grownups, is a part of the culture the children rebel against.

In listening to the interviews, I could relate the two phenomena: on the one hand the medieval carnival, where social groups are gathering in joyful play, finding each other on equal terms. On the other hand, the children’s carnivalesque play, where they too find each other in a complex frivol play.

INNHold

Forord.....	3
Sammendrag.....	4
Abstract.....	5
1 Innledning.....	8
1.1 Bakgrunn for tema og tidligere forskning.....	9
1.2 Problemstilling.....	9
1.3 Oppgavens oppbygging.....	10
2 Teoretisk bakgrunn.....	11
2.1 Barns samspill og fellesskap i lys av kameratkultur.....	11
2.1.1 Tolkende reproduksjon.....	12
2.1.2 Sekundær tilpassing.....	12
2.2 Karnevalesk lek.....	12
2.3 Voksenkulturen i Møtet med barnas kameratkultur - atmosfære.....	14
3 Metode.....	16
3.1 Kvalitativ metode.....	16
3.2 Gjennomføring av intervjuer og intervjuform.....	16
3.2.1 Intervjuform.....	17
3.2.2 Gjennomføring.....	17
3.2.3 Valg av intervjupersoner og gjennomføring av intervjuer.....	18
3.2.4 Transkribering.....	18
3.3 Etiske hensyn.....	19
3.4 Validitet, reliabilitet og refleksivitet.....	19
4 Presentasjon av empiri og analyse:.....	21
4.1 Intervjupersonenes forståelse av to og treåringenes kameratkultur.....	21
4.1.1 Imitasjon og lekende utfordring av voksnes regler som kjennetegn ved to og treåringenes måter å være i samspill på.....	21

4.1.2	Fysisk uttrykk og språk, sentralt i to og treåringenes samspill.	22
4.2	Intervjupersonenes måte å forholde seg til to og treåringenes kameratkultur.	23
4.2.1	Karnevalesk lek og opplevelsen av å stå i et dilemma.	23
4.2.2	Bevissthet i møte med barnas karnevaleske lek.	24
4.2.3	Ekskludering.	24
5	Drøfting.	26
5.1	Dilemmaet.	26
5.1.2	Atmosfære og syn på barn.	26
5.1.3	Atmosfære i lys av barnehagelærernes møte med grenseoverskridelser i karnevalesk lek.	27
5.1.4	Barnehagelæreres møte med barns karnevaleske lek i lys av tolkende reproduksjon.	28
5.2	Ekskludering.	29
5.2.1	Ekskludering og sekundær tilpassing.	29
5.2.2	Ekskludering og karnevalets tilknytning til fellesskapet.	30
6	Avslutning og konklusjon.	32
	Referanser.	34
	Vedlegg.	36
	Vedlegg 1. Informasjonsskriv.	36
	Vedlegg 2: Intervjuguide.	39
	Vedlegg 3 Informasjon om tema.	40
	Vedlegg 4. Godkjenning NSD.	41

1 INNLEDNING

Gjennom praksis og arbeid i barnehager har jeg opplevd hvordan barn som del av samme barnegruppe, kan ha sin «særegne» måte å møte hverandre på, være sammen og leke. I denne oppgaven vil jeg undersøke dette aspektet ved barns fellesskap og samspill fra perspektivet til barnehagelæreren. Det teoretiske grunnlaget for forståelsen av barnas fellesskap er Corsaros (2003, 2005) forskning relatert barnefellsskap. Han bruker betegnelsen kameratkultur om en barnegrupes egen måte å være sammen på. I oppgaven har jeg valgt å se på to og treåringers kameratkultur, og da spesielt karnevalesk lek, som del av denne.

Som empiri har jeg gjennomført intervjuer med to barnehagelærere. I intervjuene ble nettopp dette lekne opprøret og motstanden mot de voksnes og barnehagens regler og rutiner sett som en del av denne aldersgruppens måte å være sammen på. En slik form for lek og samspill blant barna ser ut til å være forbundet med mye latter, glede og fellesskap. Det kan være en gruppe barn som nærmest har skapt et rituale ved å gjentatte ganger, fnisende og leende, springe og gjemme seg sammen, vel vitende om at de egentlig skulle kle på seg og gå ut. Utgangspunktet mitt er at det er av betydning hvordan de voksne i barnehagen forholder seg til, og møter slike aspekter ved barns kameratkultur. Intervjupersonene kan nettopp fortelle om hvordan de opplever at dette spiller en viktig rolle for trivsel og glede, at det er en del av fellesskapet mellom barna.

Rammeplan for barnehagen (2017, s. 7) viser til det å møte alle barns behov for tilhørighet, anerkjennelse, og muligheten til stå som deltaker i et fellesskap, som viktige verdier som skal ligge til grunn for arbeidet i barnehagen. Barnehagen skal støtte barnas relasjonsbygging og samspill (s. 19). Dette er punkter i rammeplanen som jeg vil ha som utgangspunkt for denne oppgaven.

Jeg vil undersøke hvordan barnehagelærere forstår og forholder seg til karnevalesk lek som en sentral del av to og treåringenes kameratkultur. I lys av rammeplanen (2017, s. 7) tenker jeg karnevalesk lek berører nettopp barnas behov for tilhørighet og aktive deltakelse i et fellesskap. Rammeplanens intensjon kommer derfor til syne i denne leken. I artikkelen «På flukt. Om den karnevaleske latterens vilkår.» spør Østmoen (2016) nettopp om barnehagelærere og andre ansatte i stor nok grad er bevisst på og dermed «toner seg inn på» samspillet som finner sted mellom barna i karnevalesk lek.

1.1 BAKGRUNN FOR TEMA OG TIDLIGERE FORSKNING.

Tidligere har blant annet Corsaro (2005) belyst kameratkulturens betydning og rolle i barns sosialiseringsspross. Löfdahl (2014) bygger sin forskning på Corsaros teorier. Hun har da sett på ekskludering og status i forbindelse med kameratkultur. Mens Löfdahl i større grad har rettet sin forskning mot de eldre barnehagebarnas kameratkultur, har Løkken (2004) hatt et fokus på de yngste barnas måte å være i samspill med hverandre. Om barn i ett til toårsalderen bruker Løkken (2004) begrepet «toddler». Samspillet og fellesskapet dem imellom kaller hun «toddlerkultur».

Alvestad (2012, s. 43) har i likhet med Løkken, vært opptatt av de minste barna. Han belyser forhandlinger i samspillet mellom barna, og som del av deres kameratkultur. Samtidig viser han til at et fellestrekk ved nyere forskning på de yngste barna nettopp er at den vektlegger deres «kultur». Løkken (2004) viser her til kroppens ekstra viktige betydning for deltakelse i fellesskapet og meningskaping. Felles for Løkken og Alvestad er at deres forskning har grunnlag i og belyser dette samspillet hos de minste, og viser at det er meningsfullt. I denne oppgaven ser jeg imidlertid på barn som er «på vei ut» av småbarnsalderen. Deres kameratkultur kan vise visse fellestrekk med «toddlere» måte å være sammen på. Samtidig vil den kunne vise mer og mer likhetstrekk med de eldre barnas samspill. Noe av bakgrunnen for valg av tema er også en tidligere eksamensoppgave jeg har skrevet. Her så jeg nettopp på karnevalesk lek, kameratkultur og så dette i sammenheng med atmosfære ¹

1.2 PROBLEMSTILLING.

Jeg vil se på kameratkultur fra et annet perspektiv enn nevnt ovenfor. Jeg vil rette oppmerksomheten mot barnehagelæreres erfaringer i møte barns kameratkultur, og da særlig karnevalesk lek som del av denne. Jeg har til hensikt å se på deres erfaringer med barnegrupper som er i ferd med å bevege seg ut av småbarnsalderen. De tre mest sentrale temaene i oppgaven vil være kameratkultur, karnevalesk lek og atmosfære. Disse vil jeg redegjøre for i drøftingskapittelet.

På bakgrunn av dette har jeg utarbeidet følgende problemstilling:

Hvordan forstår og forholder barnehagelærere seg til to og treåringers karnevaleske lek?

---

¹ Hjemmeeksamen 2019, Bull 2, Oppgave 1.

Problemstillingen er rettet mot innsikt barnehagelærers opplevelse og forståelse. Det blir derfor naturlig å besvare oppgaven ved hjelp av kvalitativ metode. Jeg forstår det slik at barnehagelæreres forståelse og måte å forholde seg til to og treåringenes karnevaleske lek dreier seg om barnehagelæreres møte med denne. Det vil si, hvordan opplever og erfarer de den karnevaleske leken. Det er dette jeg vil undersøke og ta opp i analyse og drøftingskapittelet.

1.3 OPPGAVENS OPPBYGGING

Oppgaven består av fem hoveddeler eller kapitler: Den første delen er en innledning med bakgrunn for valg av tema, og tidligere forskning. Den andre delen, består av det teoretiske grunnlaget for oppgaven. Her legges det vitenskapsteoretiske grunnlaget for analysen av empirien og drøftingen, frem. I del tre beskriver jeg det metodiske og etiske grunnlaget i oppgaven. Den fjerde delen er en presentasjon og analyse av empiri. I empirien følger jeg intervjuguidens temaer. I den femte delen vil jeg drøfte hvordan barnehagelærernes forståelse, og måte å forholde seg til barns kameratkultur, viser seg i lys av teorien som er lagt frem i del to.

2 TEORETISK BAKGRUNN.

Nedenfor vil jeg legge frem det vitenskapsteoretiske grunnlaget for oppgaven, I teorikapittelet vil jeg, som nevnt innledningsvis, ta utgangspunkt i tre begreper som blir sentrale i analysen og drøftingen av intervjuene; Kameratkultur, karnevalesk lek og atmosfære. Jeg vil først redegjøre for Corsaros begrep om kameratkultur. Deretter skal jeg se på karnevalesk lek i to og treåringers kameratkultur. Til slutt knytter jeg disse begrepene til atmosfære.

2.1 BARNES SAMSPILL OG FELLESSKAP I LYS AV KAMERATKULTUR.

Johansson (2011, s. 12-14) belyser at barns og voksnes kultur, eller hva hun kaller «livsverdener», møtes i barnehagen. Nettopp denne forståelsen av barns fellesskap bygger også Corsaros teori om kameratkultur på. Øksnes (2019) skriver nettopp at «Corsaro hevdet at barn lever i to kulturer -voksnes og barns.» (s. 168). Barnehagelæreres møte med to og treåringenes kameratkultur handler fra dette perspektivet om møtet mellom to kulturer. Corsaro (2005, s. 1-27) viser til et grovt skille mellom hva han betegner tradisjonelle sosialiseringsteorier og «Interpretive Reproduction». Dette oversetter Löfdahl (2014, s. 14) til «tolkende reproduksjon». Det som skiller tradisjonelle sosialiseringsteoriene fra tolkende reproduksjon er syn på barn og barndom. Tolkende reproduksjon bygger på synet på barnet som aktiv deltaker i sin utvikling. Sosialiseringprosessen kan på denne måten sees som skapende.

Jeg forstår Corsaro (2005) slik at grunnlaget i sosialiseringprosessen er barnas «kameratkultur. «Kameratkultur kan ifølge Corsaro (2005, s. 110) forstås som et «Stabilt system bestående av handlinger eller rutiner, artefakter, vurderinger og interesser som barn skaper og deler i interaksjon med hverandre.» (Min oversettelse.). Löfdahl (2014, s. 13) viser til denne definisjonen av kameratkultur, hun skriver videre at barn som er del av samme kameratkultur vil kunne utvikle et felles «kunnskapssystem».

Gjennom denne definisjonen forstår jeg kameratkultur som en barnegrupes felles kunnskap om status, hvordan de leker og er i samspill med hverandre. Löfdahl (2014, s. 27) skriver at barns kameratkultur kanskje trer tydeligst frem i lek. På denne måten kan karnevalesk lek forstås som en viktig del av kameratkulturen.

Fra dette perspektivet er fokuset ifølge Löfdahl (2014, s. 13) på interaksjonen og prosessene i barnegruppen som helhet, mer enn det individuelle barnet.

2.1.1 Tolkende reproduksjon.

I tråd med et syn på barn som aktive og skapende i sin egen sosialiseringssprosess, viser Corsaro (2005) og Löfdahl (2014) til tolkende reproduksjon som et sentralt fenomen i barns kameratkultur. Tolkende reproduksjon innebærer at barnegruppen i forsøket på å forstå de voksnes kultur, ikke bare imiterer, men leker seg med regler og verdier. Slik kan det innenfor en kameratkultur dannes en ny «versjon» av noe de har erfart om de voksnes kultur. Tolkende reproduksjon belyser dermed hvordan barn som del av en kameratkultur står som deltakere og forholder seg skapende til den kulturen de er en del av. De er aktører.

2.1.2 Sekundær tilpassing.

I sammenheng med kameratkultur og tolkende reproduksjon blir agens og sekundær tilpassing sentralt. I barnegruppens agens ligger det at barna er aktivt deltakende eller aktører i sin egen sosialiseringssprosess (Löfdahl, 2014, s. 21-23). Sekundær tilpassing innebærer at det innenfor en barnegruppe kan finnes en felles kunnskap om regler og verdier som er å finne hos de voksne. Et eksempel kan være regelen og holdningen om at det ikke er greit/lov med utestengning. Barnegruppen kan da forsøke å få det til å se ut som de følger denne regelen, men i det skjulte gjøre noe annet.

Corsaro (2005, s. 149) mener den formen for motstand og utfordring av de voksnes autoritet og regler, som viser seg blant annet i sekundær tilpassing, kan se ut til å være et universelt trekk ved barns kameratkultur. Han viser til at det er lett å finne eksempler fra ulike steder i verden. Et eksempel er Corsaros (2016, s. 17 -19) observasjoner av hvordan barn bevisst går imot regelen de voksne i barnehagen har. Han viser til eksempelet med at det ikke er lov å ta med leker hjemmefra. Lekene blir tatt med, og vist fram i hemmelighet blant barna. Å ta med og vise frem egne leker, kan gi høyere status innenfor barnegruppen. Dette kan være del av det fellesskapet, og måten barna er sammen på, som de voksne vanskelig kan ta del i.

2.2 KARNEVALESK LEK.

Tradisjonelt sett har et perspektiv på leken knyttet til harmoni og kontroll, dominert. Dette kan ifølge Øksnes (2019) se ut til å henge sammen med en vektlegging av lekens nytteverdi som pedagogisk verktøy for å fremme læring. Øksnes (s. 128-146) fremhever et annet perspektiv på og side ved lek; lekens kaotiske og viltre side. Det kan inkludere lek hvor regler tøyes og brytes, og hvor blant annet hierarki og status snus litt opp ned på. Øksnes (2019, s.

165-172) betegner slike former for lek «karnevalesk lek». Det kan være barna som setter tallerkenene på hodet og ler. Den felles latteren kan tyde på at barna er fullt klar over at de går imot hva som er de voksnes regler for bordskikk.

I slike situasjoner gjør barna på ulike måter et lekent opprør eller motstand mot de voksnes kultur, regler og verdier, og det skjer i åpenhet. Det står i motsetning til sekundær tilpassing, hvor regler brytes i det skjulte. Den bygger på barnegruppens kameratkultur. Denne har sin interne og særegne måte å møte hverandre på, et eget internt samspill og fellesskap.

Karnevalesk lek må da forstås som et underordnet begrep knyttet til kameratkultur.

Som grunnlag benytter jeg Bakhtins (2003,2017) fremlegging av karnevalet og hva han betegner den «karnevaleske latteren». Jeg vil trekke frem to aspekter ved dette fenomenet som blir sentrale for barnehagelærerens møte med karnevalesk lek. For det første forstår Bakhtin (2003, 2017) karnevalet som en motkultur til adelen i middelalderens føydale samfunn. Han får frem hvordan karnevalet kunne se ut til å føre med seg en form for midlertidig oppheving av skillet mellom adelen med sin høye samfunnsstatus, og de lavere samfunnslagene. Øksnes (2019, s. 168) sammenligner nettopp møtet mellom kulturene i middelalderens føydalsamfunn, med møtet mellom voksnes kultur og barnas kameratkultur.

For det andre viser han til fellesskapet som karnevalets vesen. Karnevalets forbindelse til fellesskap er dels å finne i latteren. Karnevalesk lek tar ikke form som en planlagt og skissert hendelse hvor det finner sted forhåndsbestemte roller. Bakhtin (2003, s. 41) løfter frem latterens betydning for mennesket ved å referere til Aristoteles. Ifølge ham er det først med latteren at en «blir menneske».

Karnevalet og den karnevaleske latteren skiller seg fra for eksempel satire på den måten at den finner sted i fellesskapet. Karnevalet har ifølge Bakhtin et folkelig særpreget som er å finne i det at man ler og har det morsomt i det man er del av i situasjonen, ikke av noe som man har distansert seg fra som observatør. Når barna sammen har det morsomt med å snu litt opp ned på det som er lov og gjemmer seg under vasken på badet, så er de alle deltakere i det som foregår.

2.3 VOKSENKULTUREN I MØTET MED BARNAS KAMERATKULTUR - ATMOSFÆRE.

Jeg skal se barnehagelæreres forståelse av kameratkultur og karnevalesk lek, i lys av begrepet atmosfære, slik Johansson (2013) bruker begrepet.² Atmosfære viser seg nettopp i sammenheng med «møtet» med den andre. Johansson (s. 23) tar utgangspunkt i Liberg og Duponts (2008) forståelse av atmosfære. De viser til at atmosfære har grunnlag i møtet med og relasjoner mellom mennesker. Samtidig er begrepet ifølge dem, nært knyttet til stemning (s. 12). Atmosfære kan dermed sies å være en stor del av en gruppes kameratkultur.

Johansson (2013, s. 23-55) skiller på et grunnleggende plan mellom en samspillende, ustabil og kontrollerende atmosfære. En samspillende atmosfære blant de ansatte i barnehagen, kjennetegnes ifølge Johansson, av en lydhørhet og nærhet ovenfor barna.

I en «ustabil pedagogisk atmosfære», vil det, som i en samspillende atmosfære kunne finne sted nærhet og tilstedeværelse i barnas livsverdener i noen situasjoner. I andre tilfeller vil atmosfæren bære mer preg av en «vennlig distanse». En uttalt ustabil atmosfære vil videre også kunne bære preg av motsigelser. Dette vil innebære at pedagogene i det ene øyeblikket kan vise nærhet, mens de i det andre øyeblikket kan forholde seg distansert til barna, og snakke til dem i hva Johansson (2013, s. 41) kaller en «oppfordrende» og negativ tone.

En kontrollerende atmosfære vil preges av en vektlegging av voksnes kontroll. Johansson er her tydelig på at kontroll ikke nødvendigvis må forstås som negativt. Pedagogen vil i relasjon til barna sitte med et ansvar, som ikke kan skyves over på barna, dette krever kontroll.

Mitt utgangspunkt er at i en samspillende pedagogisk atmosfære vil en forholde seg annerledes til blant annet agens og sekundær tilpassing enn det man vil i en kontrollerende atmosfære. Voksne vil i en samspillende atmosfære forholde seg mer åpent til «grenseoverskridende» atferd. I en kontrollerende atmosfære vil rammene for hva som er tillatt eller ikke være mer faste. Nettopp dette vil gjøre at de voksne i en atmosfære preget av samspill, vil forholde seg til den karnevaleske leken på en annen måte enn i en kontrollerende atmosfære. I en kontrollerende atmosfære vil det være «... lite rom for spontane innfall eller grenseoverskridelser.» Johansson, (2013, s. 44)

---

² Hjemmeeksamen 2019, Bull 2, Oppgave 1.

Et viktig poeng her, er at barnehagelærerens vil legge til grunn sin forståelse for hva det vil si å være et menneske, i møte med enkeltbarnet og kameratkulturen. Johansson (2013, s. 56) definerer syn på barn som «hvordan voksne oppfatter, møter og forholder seg til barna som personer.»

Jeg har redegjort for kameratkultur, karnevalesk lek og atmosfære, samt for sammenhengen mellom disse begrepene. Nedenfor følger det metodiske og etiske grunnlaget for oppgaven.

3 METODE.

3.1 KVALITATIV METODE.

For å svare på problemstillingen «Hvordan forstår og forholder barnehagelærere seg til to og treåringers lek, har jeg som nevnt innledningsvis benyttet meg av kvalitativ metode og semistrukturerte intervjuer. Jeg vil her først redegjøre for disse metodene. Deretter vil jeg legge frem valg av intervjupersoner og gjennomføringen av intervjuene. Til slutt vil jeg ta opp etikk knyttet til denne oppgaven.

Metode forstås som «fremgangsmåte» eller «teknikk». (Bergsland og Jæger 2014, s. 67; Dalland, 2017, s. 51). Dermed forstår jeg metode i sammenheng med forskning som hvordan en går frem for å få kunnskap om et fenomen. Det kan grovt skilles mellom kvalitativ og kvantitativ metode, som bygger på ulike kunnskapssyn. Jeg vil benytte meg av kvalitativ metode. Jeg ønsker å få en større forståelse av barnehagelæreres opplevelse og erfaringer med to/treåringers kameratkultur og karnevaleske lek, noe som gjør valget av kvalitativ metode naturlig. Som Bergsland og Jæger (2014, s. 68) påpeker, vil et kjennetegn ved kvalitativ metode nettopp være at hensikten med undersøkelsen er å få en større forståelse av sosiale fenomener.

Et av de mest grunnleggende kjennetegnene ved kvalitativ intervjuer, er ifølge Kvale og Brinkmann (2018, s. 114) forholdet mellom den som undersøker og det som blir undersøkt. Kvalitative intervjuer kan i motsetning til kvantitative undersøkelser, forstås som kontekstuelle. Kunnskapen som kommer ut av intervjuer er bundet til situasjon. Dersom barnehagelærerne jeg observerer og intervjuer har liten kjennskap til begrepene knyttet til kameratkultur, kan det tenkes at deres kunnskap knyttet til dette temaet i hovedsak kan forstås som nettopp stilltiende og taus kunnskap knyttet til kontekst.

3.2 GJENNOMFØRING AV INTERVJUER OG INTERVJUFORM.

Hele intervjuprosessen vil ha grunnlag i en fenomenologisk tilnærming. En fenomenologisk tilnærming i forskning vil ifølge Kvale og Brinkmann (2018, s. 45) ha grunnlag i å søke kunnskap om intervjupersonens opplevelse av det som er temaet for intervjuet. I intervjuet med barnehagelærere er nettopp fokuset mitt å forsøke å gripe barnehagelærernes opplevelse av barnas måte å være i samspill – deres kameratkultur. Dalland (2017, s. 53) viser til forskerens nærhet og deltakende rolle som sentrale kjennetegn ved kvalitativ metode,

3.2.1 Intervjuform.

Intervjuene kan i hovedsak karakteriseres som hva Brinkmann og Kvale (2018, s. 141) betegner «eksplorative». I dette ligger det at jeg stiller åpne spørsmål istedenfor lukkede. intervjuet består av ulike temaer, hvor intervjupersonen får fortelle fritt om sine tanker rundt temaet. Dette gjør at informasjonen fra intervjuene i liten grad kan forutsees eller planlegges.

Intervjuene er semistrukturerte; De har grunnlag i en intervjuguide som jeg har utarbeidet på forhånd (se vedlegg 2). Problemstillingen spør etter de ansattes forståelse av barnas kameratkultur. Når jeg skal undersøke barnehagelæreres forståelse og måte å forholde seg til barnegruppers kamerakultur, tenker jeg det kan bli naturlig å gjennomføre semistrukturerte intervjuer. Brinkmann og Kvale (2015, s. 46) skriver at semistrukturerte intervjuer er en mellomting av den helt åpne samtalen og det lukkede spørreskjemaet. Hva som ble sagt i intervjuene hadde dermed et grunnlag i fire temaer, samtidig som de ikke var begrenset til spesifikke svaralternativer som i et spørreskjema. Dermed vil de to intervjuene jeg har gjort også være ulike. De vil ha sitt eget unike særpreg, på grunn av en ulik kontekst.

Intervjupersonens forståelse og situasjon sammen med relasjonen og kommunikasjonen mellom meg som intervjuer og intervjupersonen vil være ulike i de to intervjuene.

3.2.2 Gjennomføring.

I forkant av intervjuene hadde jeg planlagt å observere i en barnehage. Hensikten var benytte observasjonene som grunnlag for intervjuguiden. Dette kunne tenkes å styrke validiteten i oppgaven, mer spesifikt begrepsvaliditeten. Christoffersen og Johannesen (2012, s. 24) skriver at begrepsvaliditet kan forstås som samsvar i forholdet mellom det fenomenet som skal undersøkes, som i mitt tilfelle er barnehagelæreres forståelse av og måte forholde seg til kameratkultur, og den informasjonen og kunnskapen som kom ut av datainnsamlingen. Et valid intervju i denne betydningen vil dermed i så stor grad som mulig gi informasjon og kunnskap hvor det nettopp er samsvar her.

Det lot seg ikke gjennomføre å gjøre observasjoner i barnehagen grunnet utbrudd av covid19. Jeg har imidlertid tidligere gjort observasjoner i barnehager knyttet til nettopp kameratkultur og karnevalesk lek. Disse hadde jeg med meg i bakhodet da jeg laget intervjuguiden. Problemstillingen i oppgaven er hvordan barnehagelærere forstår og forholder seg til to og treåringers karnevaleske lek. Temaene i intervjuguiden er laget med hensikt i å få fatt i

nettopp dette. Her spurte jeg begge barnehagelærerne hva de tenker kjennetegner barnas måte å være i samspill på.

3.2.3 Valg av intervjupersoner og gjennomføring av intervjuer.

Jeg gikk via barnehagenes styрere for å få tak i intervjupersoner. Jeg sendte både informasjonsskriv knyttet til deltakelse i studien, en kort informasjon om temaet for intervjuet og intervjuguide (vedlegg 3 for intervjuets tema, og vedlegg 2 for intervjuguide). Begge intervjupersonene ble altså gitt innsikt i temaet for intervjuet og fikk mulighet til å forberede seg.

Det første intervjuet er et ansikt til ansikt intervju. På grunn av situasjonen med tiltak og stengte barnehager, måtte jeg gjennomføre det andre intervjuet over telefon. Kvale og Brinkmann (2018, s. 204,205) skriver at et intervju vil ha flere dimensjoner enn hva som blir sagt, omgivelser, kroppsspråk og toneleie er viktige informasjonskilder. I et telefonintervju vil en gå glipp av informasjon om intervjupersonens kroppsspråk og omgivelsene rundt personen. Da blir kanskje informasjon knyttet til toneleie ekstra fremtredende.

Jeg vil kalle den ene intervjupersonen «Per» og den andre «Kari». Begge intervjuene hadde en varighet på rett under 20 min. Intervjupersonene hadde en stilling som pedagogiske ledere på småbarnsavdelinger. Det var nødvendig at intervjupersonene jobbet på småbarnsavdelinger fordi problemstillingen i oppgaven retter seg nettopp mot barn i to og treårsalderen, Jeg innledet intervjuet med å gå igjennom informasjonsskriv og samtykke. Gjennom intervjuet fulgte jeg intervjuguiden i tillegg til å stille noen oppfølgingsspørsmål.

3.2.4 Transkribering.

Kvale og Brinkmann (2015, s.211) bemerker at det er viktig å være oppmerksom på utføringen av transkripsjonen. Ingen transkribering vil være lik, Transkriberingen av intervjuene ble gjort ganske umiddelbart etter selve intervjuene mens jeg fremdeles hadde intervjuene friskt i minne. Transkriberingen ble gjennomført slik at jeg hørte på lydopptaket gjentatte ganger, slik at jeg i størst mulig grad kunne oppdage steder hvor jeg for eksempel hadde hørt feil og liknende, Dette var for å opprettholde høy grad av reliabilitet, som jeg vil komme inn på nedenfor.

3.3 ETISKE HENSYN

I tråd med hva de nasjonale forskningsetiske komiteene (2016) skriver om personvern i krav 7 og 8, ble begge informantene gitt tydelig beskjed om at de er frie til å trekke seg fra deltakelse både i forkant under og etterkant av intervjuer. De fikk informasjon om at dersom de skulle ønske å trekke seg i forkant eller etterkant av intervjuet, kan de ta kontakt med meg via e-post. Jeg behandler ikke personopplysninger i bacheloroppgaven. Fordi jeg har benyttet meg av lydopptak er prosjektet meldt til NSD og har blitt godkjent. (Se vedlegg nr. 4).

De forskningsetiske komiteene (2016) viser også til kravet om å vise grunnleggende respekt for menneskeverdet. Temaet og problemstillingen i oppgaven står ikke umiddelbart frem som et sårbart tema. Allikevel må jeg være bevisst på de etiske problemstillingene som kan oppstå når jeg benytter meg av intervjuer. I intervjuguiden har jeg forsøkt å kun stille spørsmål som er relevante og som ikke kan virke krenkende på noen måte.

Kvale og Brinkmann (2018, s. 106) skriver om konfidensialitet at det må være felles enighet om hva som kan gjøres med informasjonen som kommer ut av datainnsamlingen. Jeg har informert deltakerne i intervjuet om temaet for oppgaven og hva informasjonen skal brukes til. Personlig informasjon som kan identifisere deltakerne har ikke kommet ut (se vedlegg 2).

3.4 VALIDITET, RELIABILITET OG REFLEKSIVITET.

Som Dalland (2017, s. 54) skriver, vil forskeren i kvalitativ metode stå som aktivt deltakende i møtet med det som undersøkes. I gjennomføringen av intervjuene er jeg dermed selv et instrument for forskningen. Det er min forforståelse av kameratkultur og barnehagelæreres møte med denne som har vært utgangspunktet for intervjuguiden og også gjennomføringen av intervjuet.

I dette ligger det at en viktig del av vurderingen av oppgavens kvalitet og gyldighet avhenger av at jeg viser hva Kvale og Brinkmann (2015, s. 273) kaller objektiv refleksivitet. Spørsmålet om oppgavens reliabilitet eller pålitelighet kan også se ut til å avhenge av graden av refleksivitet. Jeg forstår forfatterne slik at objektiv refleksivitet i denne sammenhengen innebærer å være bevisst og vise hvordan min forkunnskap og min interesse for kameratkultur og karnevalesk lek påvirker utformingen og funn i intervjuer. Jeg har hele tiden vært særlig oppmerksom på den karnevaleske lekens rolle i kameratkulturen. Dette var også viet plass som eget tema i intervjuguiden. Samtidig forsøkte jeg også å trekke inn andre sider ved kameratkultur som ekskludering og utestenging, siden dette er et av flere temaer som er

sentralt i tilknytning til kameratkultur. Jeg oppdaget da også at det kunne ha betydning og se karnevalesk lek i sammenheng med ekskludering. Dette vil jeg komme inn på i analysen.

Jeg har lagt frem valget av kvalitativ metode og semistrukturerte intervjuer som grunnlag for datainnsamlingen. I tillegg har jeg sett på etiske problemstillinger. Jeg har her også sett på problemstillinger knyttet til reliabilitet og validitet å gjøre. I det neste kapitlet vil jeg legge frem funnene fra de semistrukturerte intervjuene.

4 PRESENTASJON AV EMPIRI OG ANALYSE:

Her vil jeg legge frem det som fremstår som de mest sentrale funnene fra intervjuene knyttet til problemstillingen

«Hvordan forstår og forholder barnehagelærere seg til to og treåringers karnevaleske lek?».

Problemstillingen er todelt. Den spør om barnehagelæreres forståelse og barnehagelæreres måte å forholde seg til karnevalesk lek. Jeg deler derfor også presentasjonen og analysen i to: Jeg vil først presentere funn knyttet til intervjupersonenes forståelse av to og treåringers kameratkultur. Deretter vil jeg legge frem funn knyttet til barnehagelæreres måte å forholde seg til kameratkultur. Jeg skal se funnene i lys av det vitenskapsteoretiske grunnlaget som ble redegjort for i kapittel to.

4.1 INTERVJUPERSONENES FORSTÅELSE AV TO OG TREÅRINGENES KAMERATKULTUR.

4.1.1 Imitasjon og lekende utfordring av voksnes regler som kjennetegn ved to og treåringenes måter å være i samspill på.

I begge intervjuene trekkes imitasjon og herming frem som et tydelig kjennetegn ved barnas måte å være sammen på. At barna imiterer og følger hverandre nevnes av begge intervjupersonene.

«Kari» sier: «For eksempelvis, de liker gjerne å løpe og herje litt da og så begynner den ene og så følger de på hele gjengen da.»

Barnas samspill beskrives i denne sammenhengen også som levende, og «Kari» forteller at hun opplever at samspillet mellom barna preges av en egen humor som de voksne ikke alltid er like flinke til å forstå og møte som lek. Dette kan i lys av Corsaros (2005) perspektiv på kameratkultur forstås som barnehagelæreres beskrivelse av møtet mellom de voksnes «kultur» og barnegruppens kameratkultur. Den egne humoren kan blant annet se ut til å vise til nettopp den interne latteren som kan finne sted i karnevalesk lek.

«Kari» trekker spesifikt frem eksempler på karnevalesk lek når hun snakket om barnas måte å være i et samspill på. «Kari» og «Per» kunne fortelle om flere ulike eksempler.

Som et eksempel på karnevalesk lek blant to og treåringene kan «Kari» fortelle om en situasjon hvor barna i treårsalderen nærmest har skapt seg et rituale hvor de lekende gjør motstand mot de voksnes regler om bruk av badet:

«... og så har vi det med å gjemme seg under vasken på badet. De vet vel kanskje at det ikke er lov, vi kommer gjerne og sier; vet du hva, nå skal vi faktisk gå inn her, for ingen skulle på do.»

Det at særlig «Kari» trekker frem eksempler på karnevalesk lek når hun beskriver to og treåringenes samspill, kan også dels handle om at dette var et eget tema i intervjuguiden. Hun har dermed kanskje vært ekstra oppmerksom på, og tenkt ekstra over dette aspektet ved barnas samspill i forkant av intervjuet.

Også andre kjennetegn ved barnas samspill løftes frem. «Kari» gav særlig uttrykk for at hun mente språket spilte en større og større rolle i samspillet mellom barna i to og treårsalderen. «Per» la vekt på at de var levende, og også at barna fremdeles kunne se ut til å være i en «egosentrisk fase».

«nei da skal han også ha den og går bort og tar den med en gang».

«Kari» sier i tråd med denne forståelsen at;

«ja, så er de jo enda der at de vil ha en leke også istedenfor å spørre så bare tar de den da».

4.1.2 Fysisk uttrykk og språk, sentralt i to og treåringenes samspill.

Både «Kari» og «Per» forstår barnas samspill som preget av kroppslig uttrykk. «Per» sier at «Vi har jo eksempler på avdelingen er de veldig opptatt av å springe. Så kommer plutselig en til og en til, de ser at noe er gøy.»

Begge intervjupersonene forteller også at de opplever språket spiller en større og større rolle i samspillet mellom barna.

Denne erfaringen, at to og treåringenes kameratkultur, og måte å være sammen på fremdeles kan se ut til å ha et fysisk preg, kan knyttes til karnevalet. Bakhtin, (2017, s. 30) skriver nettopp om karnevalets fysiske uttrykk. Karnevalets festlige natur kommer til en stor del til uttrykk gjennom det materielle og fysiske. Han skriver at: «Det grunnleggende materielt kroppslige i den groteske realismen ... opptrer i sitt festlige utopiske aspekt, som er felles for hele folket. Det kosmiske, sosiale kroppslige utgjør her en uløselig enhet.»

4.2 INTERVJUPERSONENES MÅTE Å FORHOLDE SEG TIL TO OG TREÅRINGENES KAMERATKULTUR.

4.2.1 Karnevalesk lek og opplevelsen av å stå i et dilemma.

«Per» gir uttrykk for opplevelsen av å stå i hva jeg vil kalle et dilemma mellom å la barna få rom for utfoldelse i karnevalesk lek, og å som voksen holde seg til visse regler, ha kontroll og unngå et for stort kaos.

Han sier: «Her på avdelingen har vi en sånn ting gående med at de åpner døren til gangen og så er de på oss og så sier vi «Neei nå skal vi være her» og så tøyer de grensene.»

Han forteller videre at samtidig som det er kjekt at de har det gøy, så føler han at han må begrense slik form for lek noen ganger for at det ikke skal bli for mye kaos.

Et dilemma som da kan oppstå, er når de barna som ikke har vært så mye i samspill med de andre henger seg på. På den ene siden kan det oppstå behov for å stoppe leken. På den andre siden er det positivt at også disse barna tar del i leken, tenker han.

«Per» sier: «Plutselig så er det ti barn som springer fra gangen inn på hovedrommet og tilbake, og så en gang til, da kommer de barna der, de har hevet seg på... Og da kan du ikke som voksen si, det er ikke lov å springe, det er ikke lov å skrike. Skal du stoppe det eller? Det er jo positivt at de har hengt seg på.»

Han formidler her at han at han opplever denne formen for lek spiller en viktig rolle for fellesskapet i to og treåringenes kameratkultur. I slike situasjoner ønsker han derfor ikke å stoppe leken. I drøftingskapittelet vil jeg se dette i sammenheng med hva jeg tidligere har skrevet om møtet mellom voksenkulturen og kameratkulturen.

Denne situasjonen kan illustrere hva Bakhtin som tidligere nevnt skriver om forbindelsen mellom «karnevalets latter» og fellesskapet. Bakhtin (2017, s. 22 -24) skriver at karnevalets natur er å finne i fellesskapet. Den kan forstås som en intern latter. For å forstå, må man være der - i karnevalet og situasjonen. Jeg forstår Bakhtin slik at dette skiller "karnevalets latter" fra blant annet satire. Den som ler av en satire, ler av noe han har distansert seg fra og gjort til objekt. I karnevalets latter er alle deltakere.

4.2.2 Bevissthet i møte med barnas karnevaleske lek.

Jeg fant at intervjupersonene viste oppmerksomhet rundt og bevissthet over deres betydning i møte med barnas karnevaleske lek. «Kari» sier at «Det finnes ulike måter å møte den karnevaleske leken på.» Dette kan sies å vise at «Kari» er bevisst at treåringene har og skaper sin særegne kultur og måte å være i samspill på basert på et kunnskapssystem som ikke de voksne er en del av. «Per» kan også i sin formidling av sitt møte med den karnevaleske leken og hvordan han forholder seg til den, se ut til å vise oppmerksomhet på sin betydning i slike situasjoner. Dette kan kanskje også være noe av bakgrunnen for at han sier han opplever å føle seg revet mellom å beholde ro og orden eller la barna få friere spillerom.

Ut fra hva hun forteller i intervjuet, formidler hun en bevissthet rundt barnas karnevaleske lek, og hvordan hun og de andre som del av voksenkulturen er med på å påvirke denne. Hun tar barnas perspektiv og forsøker å forstå samspillet og fellesskapet dem imellom fra deres perspektiv. I lys av Johansson, er dette dels i samsvar med hva som vil prege møtet mellom de voksne og barnas kameratkultur i en samspillende atmosfære.

Øksnes (2019, s. 136) skriver at voksne ofte kan ha vansker med å se når det barna er engasjert i, er lek eller ikke. Hun viser til at barna på sin side, ikke ser ut til å ha problemer med å skille egen lek fra arbeid. I denne sammenhengen blir det interessant at «Kari» sier at de voksne ikke alltid er like flinke til å være bevisste over at det fra barnas perspektiv kan være lek. Et eksempel fra intervjuet jeg hadde med «Kari» er at barnegruppen har skapt seg et rituale med å i fellesskap gjentatte ganger springer og gjemmer seg under vasken, når de vet at det egentlig er meningen at de skal gjøre noe helt annet.

4.2.3 Ekskludering.

Som det kommer frem i teorikapittelet kan grunnlaget og naturen til kameratkultur sies være fellesskapet og samspillet. Ekskludering og status tas samtidig opp blant annet i Löfdahls (2014, s. 27-33) forskning på kameratkultur. Dette var også et av de fire temaene i intervjuguiden min.

Jeg fant her at både «Kari» og «Per» opplevde at ekskludering kunne finne sted blant fellesskapet hos to og treåringene, om ikke i samme grad som blant de litt eldre barna. Både «Kari» og «Per» knyttet situasjoner hvor det fant sted ekskludering til språk og forståelse av sosiale spilleregler innenfor kameratkulturen. Jeg fant imidlertid ikke at ekskludering ble beskrevet i sammenheng med karnevalesk lek, hos noen av noen av intervjupersonene.

Fra et perspektiv kan dette handle om hvordan den karnevaleske leken dels springer ut av barnas bearbeiding av møtet med voksenkulturen. Den står som en motpol til den. Som tidligere nevnt fremhever Bakhtin (2017, 22) at fellesskapet må forstås som del av «karnevalets natur». Alle står som deltakere, hvor den som ler ikke står utenfor det som foregår, han er del i det. «Folket utelukker ikke seg selv fra den helhetlige verden som blir til» (s. 22). Gleden og latteren blant barna i karnevalesk lek er noe de har sammen, Dette kan vise hvorfor det i den karnevaleske leken ikke finner sted ekskludering i barnegruppen.

I presentasjonen og analysene av funnene har jeg i sammenheng med barnehagelæreres forståelse av karnevalesk lek trukket frem imitasjon, herming og lekens levende preg. I sammenheng med barnehagelæreres måte å forholde seg til karnevalesk lek, trakk jeg frem opplevelse av å stå i et dilemma. Jeg la frem funnet om at beskrivelser om ekskludering blant barnegruppen var relatert til andre situasjoner enn karnevalesk lek. Nedenfor vil jeg i drøftingskapitlet, se nærmere på de to funnene knyttet til barnehagelæreres måte å forholde seg til barnas karnevaleske lek.

5 DRØFTING.

Her vil jeg drøfte funnet om "opplevelsen av å stå i et dilemma" og funnet "ekskludering". Disse to funnene ble presentert i kapittel fire. Jeg vil drøfte funnene i lys av karnevalesk lek, tolkende reproduksjon, sekundær tilpassing og atmosfære

5.1 DILEMMAET.

I det vitenskapsteoretiske grunnlaget i oppgaven redegjorde jeg for Johansson (2013, s, 23 - 48) skiller mellom samspillende, ustabil og kontrollerende atmosfære. Det som skiller disse er ifølge henne, balansegangen mellom to hensyn. På den ene siden atmosfærens grad av åpenhet, tilstedeværelse og samspill. På den andre siden kontroll og distanse (s. 49). Dermed tenker jeg at hvordan barnehagelærere forholder seg til karnevalesk lek, kan komme til uttrykk og vise seg i den pedagogiske atmosfæren på avdelingen. Jeg vil først drøfte «opplevelsen av å stå i et dilemma», i lys av betydningen som synet på barn kan ha for atmosfære. Deretter vil jeg se på dilemmaet i lys av den grenseoverskridelser.

5.1.2 Atmosfære og syn på barn.

Johansson ser på tilknytningen mellom atmosfære, syn på barn og kunnskapssyn for læring. Som Johansson (2013, s. 57) skriver, vil muligheten til å tone seg inn på, og forstå barna fra deres ståsted være begrenset, vi kan aldri fullt ut få tilgang til alt ved en annen persons eksistens. Det kan synes som det er en overensstemmelse mellom atmosfære og barnesyn. Johansson (2013, s. 210, 211) viser til betydningen av å tone seg inn på og møte barnet der det er, som et medmenneske og subjekt. Strebenen etter å møte barnet som et subjekt på denne måten vil kunne vise seg tydelig i en samspillende atmosfære. Med dette utgangspunktet tenker jeg også møtet med karnevalesk lek vil kunne ha preg av å tilskrives verdi og betydning i en samspillende atmosfære.

Atmosfære relateres av Johansson (2013) til hva hun kaller «barnesyn». Jeg vil bruke «syn på barn», da dette tydeliggjør at det ikke har med «barnets syn», men barnet sett fra voksnes ståsted. Med syn på barn, mener Johansson (s. 56) «... hvordan voksne oppfatter, møter og forholder seg til barna som personer.». Det dreier seg for henne om respekt og menneskesyn. Hun understreker at barnehageloven og rammeplanen nettopp kan sies å ha et grunnlag i et syn på barnet som subjekt og medmenneske, som er å finne i humanistiske verdier. Hvordan barnehagelæreren møter barnefellesskapet og samspillet i karnevalesk lek, kan tenkes å henge

sammen med syn på barn. Det får dermed betydning for hvordan barnehagelæreren møter den karnevaleske leken.

Som tidligere nevnt forteller «Per» i sammenheng med sin opplevelse av møtet med barnas karnevaleske lek, at han mener det er viktig at barna får «utfordre» litt, og han tenker barna har det gøy. I tråd med hva Johansson skriver om atmosfære, gir han uttrykk for å møte situasjoner med karnevalesk lek fra barnas perspektiv. Han forteller at når to barn som kan se ut til å ta lite del i samspill med andre barn, «hiver seg på» den felles springingen og skrikingen i gangen, så vil han ikke stoppe det, fordi han ser det som positivt at de er med. På denne måten gis barnas lekende motstand mot voksenkulturens regler, betydning.

I det «Per» beskriver her, forholder han seg dermed i tråd med hva som kjennetegner en samspillende atmosfære med en nærhet til barnas karnevaleske lek. Han kommer den i møte ved å søke å se leken fra barnas perspektiv. Fokuset er på hvordan leken innebærer glede og fellesskap. Samtidig viser beskrivelsen av det ovenfornevnte dilemmaet også til en vektlegging av kontroll, noe om vil prege en kontrollerende atmosfære. Situasjonen får frem betydningen av at barnehagelæreren søker å møte barna som medmennesker hvor deres handlinger, også i den karnevaleske leken gis verdi og betydning. «Per» er bevisst på og tillegger barnas karnevaleske lek betydning. Han forteller derfor at han ser det som viktig å tillate karnevaleske lek i noen situasjoner. Særlig når barn som kan se ut til å bli stående utenfor fellesskapet i mange situasjoner, tar del.

Johansson (2013, s. 46-49) skriver om at det i atmosfærer med preg av kontroll, i noen tilfeller vil kunne oppstå en maktkamp mellom barna og de voksne, mellom voksenkulturen og barnas kameratkultur.

5.1.3 Atmosfære i lys av barnehagelærernes møte med grenseoverskridelser i karnevalesk lek.

Som tidligere nevnt vil en atmosfære med preg av samspill, ifølge Johansson, (2013, s. 31,32) generelt kunne forholde seg til grenser og møte grenseoverskridende atferd med større grad av aksept og åpenhet. Dette står i motsetning til en atmosfære med preg av kontroll,

«Pers» tidligere nevnte opplevelse av å stå i et dilemma, kan forstås på grunnlag av betydningen atmosfære har for hvordan barnehagelærere møter grenseoverskridende atferd og lek. Regler og holdninger i en kultur kan forstås som å danne rammene for hvordan vi forholder oss til og møter hverandre. Jeg tenker dermed at grenseoverskridelser på denne

måten kan true kontroll over situasjonen. Fra dette ståstedet kan funnet handle om følgende: På den ene siden kan han søke kontroll over situasjonen. Dette vil være i samsvar med en kontrollerende atmosfære. På den andre siden kan han velge å tillate leken, la barna utfolde seg og spille med dem. Dette vil være i tråd med en samspillende atmosfære. Dette innebærer å strebe etter å møte barna som medmennesker ved å se handlingene deres som verdifulle og betydningsfulle.

I intervjuet bemerker «Kari» nettopp at det går å møte denne leken på ulike måter. At man kan komme den i møte, se det som skjer som betydningsfullt. Samtidig sier hun at det er lett at vi som voksne ikke er bevisst og ser det som skjer i den karnevaleske leken på denne måten.

I sammenheng med dette funnet er det verdt å bemerke at i Bakhtins (2003/2017) fremstilling av karnevalet som motkultur, ligger et skille mellom «den offisielle kulturen» og den uoffisielle. På samme måte kan skillet mellom voksen og barn vise seg særlig tydelig i en atmosfære preget av kontroll. Skillet mellom voksenkulturen og barnas kameratkultur vil kanskje ikke vise seg like tydelig i en samspillende atmosfære. Jeg ser med andre ord en parallell mellom karneval som motkultur i middelalderen og karnevalet som motkultur i en atmosfære preget av kontroll. Dermed blir den karnevaleske leken det nødvendige opprøret mot og den midlertidige frigjøringen fra hva som kan kalles «tilpassingsregime».

Voksenkulturen blir da stående som den «dominerende» kulturen som barna dels må ta til seg og innrette seg etter, og bryter og gjør motstand mot i karnevalesk lek.

Jeg har ikke selv observert inne på avdelingene til intervjupersonene. Min innsikt i hva som preger atmosfæren i barnegruppene de jobber med, vil være begrenset til intervjupersonenes formidling, deres opplevelser i møte med barnefellesskapet.

5.1.4 Barnehagelæreres møte med barns karnevaleske lek i lys av tolkende reproduksjon.

Tolkende reproduksjon er som nevnt gjenskapingen av de voksnes kultur som finner sted i kameratkulturen. Barna bearbeider og skaper sin forståelse av kulturen, dels ved å gjøre motstand og «leke seg» med den, snu den litt på hodet. Barna både identifiserer seg med, opponerer og reviderer den til noe eget. Dette kan sees som grunnlaget for fornying av samfunnet. Bakhtin (2017, s. 247) trekker nettopp også linjer mellom karnevalet og fornyingen av kulturen i samfunnet. Spesielt den ene intervjupersonen formidler en

opplevelse av å stå i et dilemma knyttet til slike aspekter ved barnas kameratkultur. Dette er kanskje ikke så rart med tanke på at den karnevaleske leken rokker ved voksenkulturen.

«Pers» følelse av å stå i et dilemma, kan i dette perspektivet forstås som å ha utgangspunkt i at han er del av voksenkulturen som barna reagerer på.

Det ovenfor nevnte dilemmaet kan også sees i lys av fenomenet «tolkende reproduksjon».

Barnegruppen går lekent imot det den alt vet at de voksne sier om å gå utendørs på sokkelesten uten å ta på seg sko. Den befinner seg derfor i en situasjon hvor tolkende reproduksjon viser seg. Barna bearbeider de voksnes regler om når og hvordan en skal gå kledd ute, ved å trosse disse reglene på en leken måte. Samtidig blir reglene reproduisert i den nye generasjonen, fordi barna står som aktive deltagere i sine egne handlinger. De skaper imidlertid ikke eksakte kopier av det som alt er, men i stedet sin egen versjon av disse reglene. Dette innebærer samtidig at reglene blir reproduisert, gjennom at barna står som aktive deltakere/aktører, og skaper «sin egen versjon» av dem.

5.2 EKSKLUDERING.

5.2.1 Ekskludering og sekundær tilpassing.

Löfdahl (2014, s. 40-48), viser hvordan ekskludering kan finne sted og spille en viktig rolle i barns kameratkultur, da ofte gjennom sekundær tilpassing. Både karnevalesk lek og sekundær tilpassing innebærer som sagt bearbeiding av voksenkulturens regler, gjennom bryting og motstand mot reglene, men den sekundære tilpassingen er skjult. Et av funnene som ble lagt frem i analysen var at ekskludering blant to og treåringene ikke ble beskrevet i sammenheng med karnevalesk lek.

Löfdahl (2014) har i sin forskning vist hvordan barnas kameratkultur innebærer kunnskap om gruppens interne hierarki og status. Forskningen belyser hvordan alder, kan spille en betydningsfull rolle for status og posisjon innad i barnegruppen. Innenfor et barnefellesskap kjenner barna de voksnes holdninger om at det ikke er greit å holde noen utenfor. Sekundære tilpassing kan vise seg i slike situasjoner ved at barnegruppen så yter motstand mot denne holdningen, ved å late som at «alle får være med», mens dette egentlig ikke er tilfellet (s. 16, 29).

Karnevalet er basert på fellesskapet, og «enheten» som er å finne i den felles latteren. I slike former for lek alle står som likeverdige subjekter i det som skjer. Her er status opphevet, i

motsetning til hva som kan være tilfellet for kameratkulturen i andre situasjoner. I lys av denne forståelsen av kameratkultur og karnevalessk lek som underordnet begrep vil to og treåringenes karnevalesske lek, ha en viktig betydning for tilhørigheten og fellesskapet i deres kameratkultur. Dette kan også sees som en av årsakene til at bevisstheten om den karnevalesske leken som «Kari» og «Per» formidler, er viktig.

5.2.2 Ekskludering og karnevalets tilknytning til fellesskapet.

Bakhtin (2017, s. 22, 23) skriver at karnevalets natur er å finne i fellesskapet, den er ambivalent og universell. Han skriver at karnevalet kjennetegnes av en ambivalens på den måten at den samtidig som den er en felles latter, den er «folkets fest», så har den også en spottende side ved seg. Den er både bekreftende ved at den bekrefter sider ved kulturen, og fornektende ved at den gjør opprør ved, og slik skaper grunnlag i endring i den «offisielle» kulturen.

Karnevalet innebærer frihet og frigjøring. Bakhtin skriver om dette i en kontekst av middelalderens føydale samfunn og høykulturens rådende samfunnsorden. I barnehagesammenheng vil den karnevalesske leken innebære barnegruppens midlertidige frigjøring fra den «rådende» kulturen blant de voksne.

Karnevalet feirer en «... midlertidig frigjøring fra den herskende sannheten og rådende samfunnsordenen, en midlertidig oppheving av alle hierarkiske forhold, privilegier, normer og forhold.» (Bakhtin, 2017, s. 19)

Utgangspunktet for karnevalet er som nevnt å finne i møtet mellom den «herskende» kulturen og «underkulturen». Det er også her karnevalets tilknytning til frihet er å finne. Når «Kari» forteller om barnas «feststemte» rituale med å gjemme seg under vasken, kan gleden og feststemtheten som er å finne hos barnet, sies å handle om den midlertidige frigjøringen fra voksenkulturens regler og holdninger, som de vanligvis må innrette seg etter.

Den karnevalesske lekens kan i dette lyset dels forsås som barnas møte med og reaksjon på voksenkulturen. «Pers» opplevelse av å stå i et dilemma i møte med barnas karnevalesske lek kan sees i lys av karnevalet som motkultur og med sin doble holdning til den voksne kulturen. «Per» er selv del av voksenkulturen som barna reagerer på, bearbeider og skaper en forståelse av i den karnevalesske leken.

Jeg har her drøftet funnene «opplevelse av å stå i et dilemma» og «ekskludering» i lys av Bakhtins fremlegging av karnevalet og atmosfære. Jeg viste til betydningen av den

«karnevaleske latterens» fellesskap for barnegruppens tilhørighetsfølelse. Funnet om «Pers» opplevelse av å stå i et dilemma i møte med karnevalesk lek, ble sett i lys av atmosfære og karnevalet som motkultur, Jeg drøftet også betydningen av barnesyn og atmosfære i møtet mellom voksenkulturen og to og treåringenes karnevaleske lek.

Det er et poeng at analysen og drøftingen av funnene til intervjuene i hovedsak vil kunne fortelle noe om intervjupersonenes møte med barnas kameratkultur og karnevaleske lek. Kunnskapen fra empirien har som nevnt i metodekapittelet vært kontekstbundet. Intervjuer med andre barnehagelærere, eller intervjuer gjennomført av andre enn meg selv ville dermed kunne fortalt andre ting om møte med den karnevaleske leken som del av to og treåringers kameratkultur.

6 AVSLUTNING OG KONKLUSJON.

I denne oppgaven har jeg undersøkt barnehagelærerens møte med karnevalesk lek.

Utgangspunktet har vært problemstillingen:

Hvordan forstår og forholder barnehagelærere seg til to og treåringers karnevaleske lek?

I innledningen skrev jeg at jeg ville ta utgangspunkt i to og treåringers karnevaleske lek som del av deres kameratkultur. Dette var dels fordi mye forskning på kameratkultur har rettet seg mot enten de yngste barna eller de litt eldre. En annen årsak til mitt fokus, var observasjoner jeg selv hadde gjort meg av karnevalesk lek innenfor denne aldersgruppens kameratkultur.

Jeg trakk frem spesielt to funn som var sentrale for å fortelle noe om intervjupersonenes forståelse av barnas kameratkultur. De kunne formidle en opplevelse av at to og treåringenes fellesskap og samspill bar preg av imitasjon og herming. De forsto barna i denne alderen som levende. Karnevalesk lek ble trukket frem i tilknytning til dette.

Det andre funnet var at barnas fellesskap fremdeles bar preg av å ha en fysisk form, som hos de yngste barna. De erfarte samtidig at barnas språk spilte en større og større rolle.

Funnene fra intervjuene viste at intervjupersonen formidlet en opplevelse av å stå i et dilemma i møte med barnas karnevaleske lek. Jeg fant at barnehagelærerne formidlet bevissthet rundt sin betydning og rolle i møte med barnas karnevaleske lek. Jeg fant at karnevalesk lek ikke var blant situasjonene hvor intervjupersonene formidlet erfaring med ekskludering.

I drøftingen så jeg nærmere på de to funnene knyttet til hvordan barnehagelærere forholder seg til karnevalesk lek.

Dilemmaet, ble drøftet i lys av atmosfære og knyttet til grenseoverskridende atferd. Det ble deretter drøftet i lys av karnevalet som motkultur og karnevalets grunnlag i fellesskapet.

Intervjupersonens måte å forholde seg til barnas lekende motstand mot voksenkulturens regler, er farget av at han selv er del av den voksne kulturen barna reagerer på gjennom den karnevaleske leken.

Møtet med den karnevaleske leken vil dermed, som funnet i intervjuet peker på, bære preg av at barnehagelæreren blir dratt mellom å handle i tråd med den kulturen han er en del av som voksen, og imøtekomme barnas interne kultur slik den kommer til uttrykk i karnevalesk lek.

Karnevalets relasjon til fellesskapet ble vektlagt. Funnet om ekskludering ble sett i lys av dette aspektet ved karnevalet.

Det er av betydning hvordan barnehagelærere møter barnas karnevaleske lek. Funnene har vist at den karnevaleske leken spiller en rolle i fellesskapet i to og treåringenes kameratkultur. Bevissthet om den karnevaleske lekens verdi og betydning, samtidig med balansering av det andre hensynet, kontroll, vil være å møte barnas behov for fellesskap – og tilhørighet.

REFERANSER.

- Alvestad, T. (2012) *Små barns forhandlinger i lek*. Oslo: Cappelen Damm akademisk
- Bakhtin, M. (2003) *Latter og dialog*. Utvalgte skrifter. (Mørch, J., A. Overs.) Oslo: Cappelen Akademisk Forlag.
- Bakhtin, M. (2017) *Latterens historie*. Francois Rabalais` forfatterskap og folkekulturen i middelalderen og renessansen. (Pollen, G. Overs.) Riga: Vidarforlaget.
- Dalland, O. (2017) *Metode og oppgaveskriving*. (6. utg.) Oslo: Gyldendal Akademisk
- Dupont, S. og Liberg, U. (2008) *Forord*. i Dupont, s. og Liberg, U. (Red.). *Atmosfære i pædagogisk arbejde*, (s. 9-14) København: Akademisk forlag.
- De nasjonale forskningsetiske komiteene (27.04.2016) *Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap, humaniora, jus og teologi*. Hentet 31.01.2020 fra <https://www.etikkom.no/forskningsetiske-retningslinjer/Samfunnsvitenskap-jus-og-humaniora/>
- Corsaro, W. (1990). The underlife of the nursery school: Young children's social representations of adult rules. I G. Duveen & B. Lloyd (Red.), *Social Representations and the Development of Knowledge* (s. 11-26). Cambridge: Cambridge University Press.
doi:10.1017/CBO9780511659874.002
- Corsaro, W. (2005) *The Sociology of Childhood*. (2.utg.) London:Sage publications Lts.
- Corsaro, W. (2003) *We`re friends right? Inside Kids` Culture*. Washington: Josepg Henry Press
- Kvale og Brinkmann (2015) *Det kvalitative forskningsintervju*. (3. utg.) Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Löfdahl, A. (2014) *Kamratkulturer i förskolan – en lek på andras villkor*. (2. utg.) Stockholm: Liber
- Løkken, G. (2004) *Toddlerkultur*. Om et og toåringers sosiale omgang i barnehagen. Oslo: Cappelen Akademisk Forlag.
- Løkken, G, & Søbstad, S. (2013) *Observasjon og intervju i barnehagen*. (4. utg.) Bergen: Universitetsforlaget.

Johansson, E. (2013) *Små barns læring. Møter mellom barn og voksne i barnehagen*. Oslo: Gyldendal Akademisk.

Utdanningsdirektoratet. (2017) *Rammeplan for barnehagen: Innhold og oppgaver*. Hentet fra <https://www.udir.no/globalassets/filer/barnehage/rammeplan/rammeplan-for-barnehagen-bokmal2017.pdf>

Øksnes, M. (2019) *Lekens flertydighet. Om barns lek i en institusjonalisert barndom*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Østmoen, P., J. (2016) *På flukt. Om den karnevaleske latterens vilkår*. Hentet fra: <https://www.barnehageforum.no/artikkel.asp?artikkelid=3794>

VEDLEGG.

VEDLEGG 1. INFORMASJONSSKRIV.

Vil du delta i forskningsprosjektet

«Barnehagelæreres møte med to og treåringers fellesskap og vennskapsrelasjoner»?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å få innsikt i hvordan barnehagelærere forstår og forholder seg til to og treåringers samspill og fellesskap. I dette skrevet gir jeg deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Jeg skal i løpet av dette vårsemesteret gjennomføre en bacheloroppgave i barnehagelærerutdanning innenfor fordypningen barns utvikling, lek og læring. I den forbindelsen ønsker jeg å intervju barnehagelærere om kameratkultur. Med kameratkultur menes her en barnegruppes felles forståelse av at «sånn er det vi leker med hverandre, og møter hverandre. Denne posisjonen har jeg i gruppen.»

Jeg vil da gi mer informasjon om temaet og intervjuguide i forkant av intervjuet. Det er ikke beregnet at intervjuet vil ta lenger tid enn mellom 15 og 30 min.

Formålet med oppgaven er å få innsikt i hvordan barnehagelærere forstår kameratkultur og forholder seg til barns kameratkultur.

Problemstilling: «Hvordan forstår og forholder barnehagelærere seg til to og treåringers kameratkultur».

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Høgskulen på Vestlandet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Fordi du er ansatt som pedagogisk leder/barnehagelærer 1 og derfor kan bidra med kunnskap om temaet.

Hva innebærer det for deg å delta?

Jeg vil benytte meg av semistrukturert Intervju som metode.

- Deltakelse i intervjuet vil innebære at du svarer på 3-6 spørsmål som handler om blant annet hva du tenker kjennetegner barnas måte å være sammen på. Intervjuet vil ta ca 15 – 30 min. Jeg skal bruke lydopptak under intervjuet.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle opplysninger om deg vil da bli anonymisert. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan jeg oppbevarer og bruker dine opplysninger

Jeg vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

- Student og veileder vil ha innsyn i opplysningene fra intervjuet.
- Alle personopplysninger som måtte komme frem vil anonymiseres. Lydopptaket vil slettes etter transkripsjon.

Hva skjer med opplysningene dine når jeg avslutter forskningsprosjektet?

Prosjektet ska etter planen avsluttes etter 31.08.2020. Lydopptak og eventuelle personopplysninger vil slettes etter transkripsjon.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- få slettet personopplysninger om deg,
- få utlevert en kopi av dine personopplysninger (dataportabilitet), og
- å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir meg rett til å behandle personopplysninger om deg?

Jeg behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Høgskulen på Vestlandet har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Høgskulen på Vestlandet ved veileder Birgitte Ivarhus Sollesnes, mail: biso@hvl.no og student
- Vårt personvernombud: personvernombud@hvl.no
- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS, på epost (personverntjenester@nsd.no) eller telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Student

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet [*sett inn tittel*], og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i intervju.

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet, ca.

31.08.2020

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

VEDLEGG 2: INTERVJUGUIDE.

1. Hva tenker du kjennetegner barnas måte å være sammen på?

Oppfølgingsspørsmål: Er det noe spesielt du kan komme på som du erfarer skiller de yngste barnas samspill fra de eldre?

2.. Hvordan arbeider du med å støtte samspill og relasjonsbygging i barnegruppen?

3. Hvordan forholder du deg til samspillsmønstre i en barnegruppe hvor det for eksempel foregår gjentatt ekskludering av enkeltbarn?

4. Hvordan møter du situasjoner hvor reglene for hva som er lov å gjøre tøyes eller utfordres?
(Jeg tenker her særlig på situasjoner hvor utfordringen av reglene kan se ut til å skape/ være del av fellesskapet mellom barna.)

VEDLEGG 3 INFORMASJON OM TEMA.

Temaet for intervjuet er barnehagelæreres møte med to og treåringers jevnaldningsrelasjoner og måter å inngå i samspill med hverandre.

Et sentralt begrep for temaet i intervjuet er kameratkultur.

Jeg forstår kameratkultur som en barnegrupes felles kunnskap om at: «Sånn er det vi leker med hverandre, og skaper et fellesskap med hverandre - denne posisjonen har jeg i gruppen». Löfdahl skriver at barns kameratkultur kanskje trer tydeligst frem i lek.

I spørsmål 4 i intervjuguiden ønsker jeg særlig å komme inn på denne formen for lek som Øksnes viser til som karnevalesk lek. Her knyttes leken til karnevalet eller den karnevaleske ånden. Lekens forbindelse til latter og glede, men også opprør og motstand står sentralt her.

Det kan være barna som finner ut at de skal snike seg unna, til kjøkkenet hvor de fnisende gjemmer seg under bordet mens de voksne har gitt beskjed om at nå skal alle kle på seg å gå ut. Dette gjør de kanskje med en blanding av gledesfryd og spenning over å ha gjort motstand mot barnehagekulturens rammer og regler, og i det som skjer er de begge deltakere.

VEDLEGG 4. GODKJENNING NSD

NSD NORSK SENTER FOR FORSKNINGSDATA

NSD sin vurdering

Prosjekttittel

Kameratkultur sett fra barnehagelærerens perspektiv.

Referansenummer

300951

Registrert

23.01.2020 av kandidatnr. 484 @stud.hvl.no

Behandlingsansvarlig institusjon

Høgskulen på Vestlandet / Fakultet for lærerutdanning, kultur og idrett / Institutt for pedagogikk, religion og samfunnsfag

Prosjektansvarlig (vitenskapelig ansatt/veileder eller stipendiat)

Birgitte Ivarhus Sollesnes, biso@hvl.no, tlf: 55587719

Type prosjekt

Studentprosjekt, bachelorstudium

Kontaktinformasjon, student

kandidatnummer 484

Prosjektperiode

01.02.2020 - 31.08.2020

Status

23.01.2020 - Vurdert

Vurdering (1)

23.01.2020 - Vurdert

Det er vår vurdering at behandlingen av personopplysninger i prosjektet vil være i samsvar med personvernlovgivningen så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet med vedlegg 23.01.2020. Behandlingen kan starte.

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til NSD ved å oppdatere meldeskjemaet. Før du melder inn en endring, oppfordrer vi deg til å lese om hvilke type endringer det er nødvendig å melde:

https://nsd.no/personvernombud/meld_prosjekt/meld_endringer.html

Du må vente på svar fra NSD før endringen gjennomføres.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle alminnelige kategorier av personopplysninger frem til 31.08.2020.

LOVLIG GRUNNLAG

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake. Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a.

PERSONVERNPRINSIPPER

NSD vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om:

- lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen
- formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke behandles til nye, uforenlige formål
- dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet
- lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet

DE REGISTRERTES RETTIGHETER

Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: åpenhet (art. 12), informasjon (art. 13), innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18), underretning (art. 19), dataportabilitet (art. 20).

NSD vurderer at informasjonen om behandlingen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13.

Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32).

Dersom du benytter en databehandler i prosjektet må behandlingen oppfylle kravene til bruk av databehandler, jf. art 28 og 29.

For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og/eller rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

NSD vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Lykke til med prosjektet!

Tlf. Personverntjenester: 55 58 21 17 (tast 1)